

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 60/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Zuzanou Semanovou, advokátkou, Garbiarska 5, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 Tos 81/2022 z 19. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje uznesenie Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 Tos 81/2022 z 19. septembra 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“) zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Zároveň navrhuje priznať jej finančné zadosťučinenie 1 500 eur, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľke bolo vznesené obvinenie pre prečin krivého obvinenia podľa § 345 ods. 1 Trestného zákona v jednočinnom súbehu s prečinom nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. e) Trestného zákona a pre zločin vydierania podľa § 189 ods. 1 a 2 písm. b) a c) Trestného zákona v jednočinnom súbehu s prečinom nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1 Trestného zákona a s prečinom nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. a) a c) a ods. 2 písm. b) Trestného zákona. Uznesením Okresnej prokuratúry Košice I (ďalej aj „okresná prokuratúra“) č. k. 2 Pv 285/18/8802-73 z 5. decembra 2019 bolo podľa § 215 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku trestné stíhanie pre uvedené skutky zastavené, pretože podľa znaleckého posudku vypracovaného [REDAKOVANÉ]

██████████ sťažovateľka v čase spáchania skutku nebola schopná rozpoznať protiprávnosť svojho konania a nebola schopná svoje konanie ovládať.

3. Dňa 10. januára 2020 bol okresnému súdu doručený návrh okresnej prokuratúry na uloženie ochranného psychiatrického liečenia ústavnou formou sťažovateľke. Toto je na okresnom súde vedené pod sp. zn. 7 Nt 1/2020.

4. Okresný súd Košice (ďalej len „okresný súd“) uznesením č. k. 7 Nt 1/2020 zo 4. júla 2022 (ďalej aj „uznesenie okresného súdu“) rozhodol tak, že podľa § 143 ods. 1 Trestného poriadku pribral do dotknutého konania ██████████ a ██████████, ██████████, z odboru zdravotníctva a farmácie (ďalej len „ústav pre znaleckú činnosť“) zapísanú v zozname znalcov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky na podanie znaleckého posudku podľa § 142 Trestného poriadku s tým, že v znaleckom posudku je potrebné zodpovedať v tomto uznesení okresného súdu stanovené otázky.

5. Proti uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Proti napadnutému uzneseniu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že ho nepovažuje za dostatočne a správne odôvodnené. V konkrétnostiach tvrdí, že pribratie ústavu pre znaleckú činnosť do dotknutého konania je nehospodárne, pričom neexistuje dôvod na opakované vyšetrenie jej duševného stavu (pôvodne vyšetrovaného ██████████), keďže v zmysle lekárskeho správ ██████████, ako aj záverov znaleckého dokazovania ██████████ títo u nej nezistili duševnú poruchu. Podľa názoru sťažovateľky krajský súd nevysvetlil, z akého dôvodu spochybňuje správnosť ich záverov, ako nevysvetlil, prečo sa má ústav pre znaleckú činnosť vyjadrovať k platnosti záverov znaleckého posudku spred vyše 3 rokov ██████████. Predmetom dotknutého konania totiž nie je preskúmavanie, či sťažovateľka v čase spáchania „údajných“ skutkov v roku 2019 trpela duševnou poruchou alebo nie, ale návrh na uloženie ochranného liečenia. Sťažovateľka konštatuje, že znalecký posudok ██████████ neodráža jej zdravotný stav, keďže je neaktuálny a neplatný. Podľa jej tvrdenia krajský súd jej vec nesprávne právne posúdil, keď si bez ďalšieho „osvojil“ právny názor prvostupňového súdu. Sťažovateľka ďalej argumentuje, že napadnuté uznesenie krajského súdu je nepreskúmateľné, pokiaľ ide o dôvody, na ktorých je založené, a je tiež zmätočné a arbitrárne z dôvodu použitia ústavne neudržateľného výkladu príslušnej právnej normy, a to konkrétne § 35 a § 73 Trestného zákona. Je presvedčená, že konanie vo veci by sa malo zastaviť.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, ktorý zamietol sťažnosť sťažovateľky podanú proti uzneseniu okresného súdu o pribratí ústavu pre znaleckú činnosť do dotknutého konania. Podľa sťažovateľky spočíva porušenie ňou označených práv predovšetkým v nepreskúmateľnosti, nedostatočnom odôvodnení,

resp. arbitrárnosti napadnutého uznesenia v súvislosti s dôvodmi pribratia ústavu pre znaleckú činnosť do konania. Podľa jej názoru neexistuje dôvod na opakované vyšetrenie jej duševného stavu, keďže všeobecné súdy majú k dispozícii lekárske správy [REDAKOVANÉ], ako aj závery znaleckého dokazovania [REDAKOVANÉ] a už skôr vypracovaný znalecký posudok [REDAKOVANÉ], ktorý je podľa nej neplatný. Sťažovateľka tvrdí, že krajský súd nevysvetlil, z akého dôvodu spochybňuje správnosť záverov týchto dokumentov; nesprávne vec právne posúdil, keď si bez ďalšieho „osvojil“ právny názor prvostupňového súdu, a jeho rozhodnutie je tiež zmätočné a svojvoľné z dôvodu použitia ústavne neudržateľného výkladu príslušnej právnej normy – § 35 a § 73 Trestného zákona.

8. Namietané porušenie základného práva sťažovateľky podľa ústavy a dohovoru posúdil ústavný súd aj s ohľadom na to, či neexistuje všeobecný súd, ktorý by mohol rozhodnúť o ochrane práv sťažovateľky, a to vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení sťažovateľkiných práv a vecne sa zaoberať jej ústavnou sťažnosťou len vtedy, ak sa sťažovateľka nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré jej zákon na to poskytuje. Zmysel a účel uvedeného princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v trestnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým právnickým osobám alebo fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

9. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania. Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného aj náprava pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov). Ústavný súd tak zdôrazňuje, že ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmvania právoplatne skončených vecí (m. m. IV. ÚS 187/09, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016). Základné právo na súdnu ochranu je totiž „výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie bude ako celok spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016).

10. V nadväznosti na predchádzajúci bod odôvodnenia tohto rozhodnutia ústavný súd uvádza, že otázku pribratia ústavu pre znaleckú činnosť do konania nemožno stotožňovať s predmetom konania, o ktorom sa vo veci rozhoduje.

11. Ústavný súd konštatuje, že zákonným predpokladom pre uloženie ochranného liečenia podľa § 73 ods. 1 Trestného zákona je kumulatívne splnenie dvoch zákonných podmienok, a teda že (a) páchatel' činu inak trestného nie je pre nepríčetnosť trestne zodpovedný a (b) jeho pobyt na slobode je nebezpečný. K podmienke nebezpečnosti možno uviesť, že musí byť splnená v čase rozhodovania súdu o ochrannom liečení (R 23/1979). V zmysle stabilnej judikatúry (R 11/1974) je vo všeobecnosti táto podmienka spravidla splnená, ak je veľmi pravdepodobné, že nepríčetná osoba, ktorá spáchala čin inak trestný, znovu spácha závažnejší útok na záujmy chránené Trestným zákonom, a to aj pod vplyvom duševnej poruchy. Splnenie tejto podmienky treba posúdiť na základe zistenia o povahe a správaní nepríčetnej osoby a na základe posudku znalcov z odboru psychiatrie o tom, či duševná porucha má taký charakter, že pobyt nepríčetnej osoby na slobode je aj v budúcnosti v uvedenom zmysle nebezpečný. Ustálená súdna prax (R 59/1968) zároveň uvádza, že samo odporúčanie znalcov lekárov, či je alebo nie je vhodné uložiť obvinenému ochranné liečenie, nie je dostatočným podkladom na rozhodnutie súdu o tejto otázke. Také rozhodnutie môže súd vydať až na základe zhodnotenia všetkých dôkazov prichádzajúcich do úvahy, najmä po zhodnotení celého znaleckého dôkazu vykonaného vyšetrením duševného stavu (m. m. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Tdo 28/2021 z 22. septembra 2021). Ústavný súd v kontexte uvedených teoretických východísk konštatuje, že rozhodnutie, ktorým bol v dotknutej veci sťažovateľky pribratý do konania ústav pre znaleckú činnosť, ešte nepredikuje samotné rozhodnutie vo veci.

12. V spojitosti s tým ústavný súd zastáva názor, že napadnuté uznesenie krajského súdu by mohlo zakladať porušenie označených práv sťažovateľky len v prípade, ak by bolo spojené s konkrétnym relevantným nepriaznivým dôsledkom pre sťažovateľku, ktorý bol týmto spôsobený, pričom by sa negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe, prípadne v opravných konaniach, čo nie je sťažovateľkin prípad, pretože sťažovateľka môže svoju ochranu v stále prebiehajúcim trestnom konaní uplatniť prostredníctvom opravných prostriedkov.

13. Všeobecnou podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti je vyčerpanie všetkých dostupných procesných prostriedkov, ktoré zákon na ochranu práva sťažovateľa poskytuje. Zo zásady subsidiarity ústavnej sťažnosti vyplýva záver, že zákon o ústavnom súde má na mysli najmä procesné prostriedky proti meritórnym rozhodnutiam a nie proti dielčím procesným, aj keď samostatne právoplatným rozhodnutiam. Výnimočne možno v konaní o ústavnej sťažnosti napádať aj také rozhodnutia, ktoré sú spôsobilé bezprostredne a citeľne zasiahnuť do základných práv a slobôd sťažovateľov a ktoré tvoria samostatnú uzatvorenú súčasť trestného konania, a to napriek tomu, že konanie vo veci samej neskončilo (napr. rozhodnutie o väzbe), pokiaľ nemôžu byť už v ďalšej fáze/štádiu konania ešte posúdené (m. m. Ústavný súd Českej republiky III. ÚS 441/04).

14. Trestné konanie (vrátane konania o uložení ochranného liečenia) je tak od jeho začiatku až po právoplatné skončenie procesom, v ktorom môžu orgány činné v trestnom konaní v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií ochrany základných práv a slobôd naprávať, resp. korigovať aj ich prípadné pochybenia. Spravidla, až po skončení trestného konania možno na ústavnom súde ústavnou sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy namietať prípadné porušenia základných práv alebo slobôd, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (IV. ÚS 76/05).

15. Skutočnosti namietané sťažovateľkou, a to tvrdenia o nezákonnosti procesu zabezpečovania dôkazov (znalecké skúmanie), potenciálne zakladajú (nie bez ďalšieho preukazujú, pozn.) dôvod pre podanie opravného prostriedku v ďalšej etape trestného konania. Platná právna úprava trestného konania teda sťažovateľke umožňuje aj v nasledujúcich štádiách trestného konania domáhať sa právne účinným spôsobom ochrany svojich označených práv proti rozhodnutiu vo veci samej, na základe podania ktorých budú všeobecné súdy oprávnené a povinné preskúmať opodstatnenosť tvrdení sťažovateľky.

16. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľka sa s prípadnou ústavnou sťažnosťou môže na ústavný súd v okolnostiach predbežne prerokúvanej veci obrátiť vo fáze právoplatného skončenia dotknutého konania.

17. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky s poukazom na § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie v tomto štádiu trestného konania.

18. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 2. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu